

2/2008

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen on mahdollisuus

Metsäalan tulevaisuusstrategia

Ennakointia liiketoiminnan uusiutumiseksi

Kohti monipuolisempaa metsäalan elinkeinorakennetta

Metsäalan tulevaisuusfoorumi -hanke on päättynyt ja sen loppuraportti on julkaistu. Tulevaisuusfoorumin johtopäätös on, että Suomen metsäsektorin menestyksen edellytys tulevaisuudessa on sektorin elinkeinorakenteen monipuolistaminen. Vaikka Metsäalan tulevaisuusfoorumi on päättynyt, jatkuu sen kokemuksia hyödyntävä ennakointi Joensuun yliopistossa. Jatkoa ennakkoinnin tavoitteena on edistää metsiin ja puuhun perustuvan uuden yritys- ja liiketoiminnan syntymistä sekä tukea olemassa olevan liiketoiminnan uusiutumista.

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen on mahdollisuus

Metsäsektorin pitkän aikavälin menestyksen edellytys ja samalla mahdollisuus Suomessa on sen elinkeinorakenteen monipuolistaminen, todetaan Metsäalan tulevaisuusfoorumin loppujulkaisussa *Metsän uusi aika – kohti monipuolisempaa metsäalan elinkeinorakennetta*.

Elinkeinorakenteen monipuolistamisella voidaan saavuttaa kasvua ja dynamiikkaa metsäsektorin perinteisen, varsin yksipuolisen tuotannon rinnalle ja täydennykseksi. Elinkeinorakennetta laajentamalla voidaan myös vastata modernin yhteiskunnan kulutusta ja luonnonvarojen käyttöä koskeviin odotuksiin sekä todennäköisesti parantaa metsäalan imagoa ja vetovoimaa.

Uudet elinkeinot avaavat ansaintamahdollisuuksia niin uusille yrityksille kuin nykyisille toimijoille. Uusien elinkeinojen ja liiketoimintamallien kehittäminen voi tuoda mukanaan myös uusia rahoitusinstrumentteja esimerkiksi metsäkeskuksille. Myös metsänomistajien metsänkäsittelyn vaihtoehdot ja tulonlähteet voivat lisääntyä.

Puuhun ja metsiin perustuvia elinkeinomahdollisuuksia on olemassa muun muassa kuitupohjaisessa pakkaamisessa, puutuoteteollisuudessa, kemiallisessa biojalostamisessa, lämmön ja sähkön tuotannossa, luontopalveluissa, matkailussa, hyvinvointi- ja terveystuotteissa, osaamisessa, hiilen sidonnassa sekä maisemanhoidossa ja luonnonsuojelussa.

Jotta uusille puuhun ja metsiin perustuville elinkeinoille syntyisivät hyvät kehittymisen edellytykset, tarvitaan metsäalalla asennemuutosta, jossa uuden liiketoiminnan kehittäminen asetetaan toiminnan päämääräksi.

Asennemuutos on haaste kaikille alan toimijoille: metsäalan tuotantorakenteen

uusiutumiseen ja kehittämistyöhön tulisi saada mukaan yritykset, julkisen metsäsektorin organisaatiot, etujärjestöt, koulutus-, tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot jne. sekä niissä työskentelevät tuhannet toimihenkilöt ja työntekijät. Uuden kehittämistä ei voi ulkoistaa esimerkiksi hankkeille, vaan metsäsektorin organisaatioiden on itse tartuttava siihen.

Tehtävän haasteellisuutta lisää se, että metsäalan tuotantorakenteen uusiutuessa ja monipuolistuessa jotkut toimijat menettävät taloudellista asemaansa ja niiden hyödyllisiksi kokemat toimintatavat muuttuvat. Muutoksesta hyötyvät eniten ne toimijat, jotka osaavat sopeuttaa toimintaansa osaksi kehittyvää elinkeinorakennetta. Esimerkiksi ne metsänhoito- ja osaamispalveluiden tuottajat, joilla on kokemusta energiapuun korjuusta ja teknologiasta, hyötyvät eniten metsäenergia-liiketoiminnan kasvusta tulevaisuudessa.

Pohja metsäalan elinkeinorakenteen monipuolistamiselle on periaatteessa hyvä: Suomessa on korkeatasoista ja monipuolista osaamista ja yhteiskunnalla on vielä halua ja valmiutta panostaa metsäalan kehittämiseen. Asenteiden muutosta edistää myös käynnissä oleva metsäsektorin rakennemuutos.

Ennakointia liiketoiminnan uusiutumiseksi

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittama viisivuotinen Metsäalan tulevaisuusfoorumi -hanke on päättynyt. Tulevaisuusfoorumin eri työryhmiin, asiantuntijajaneleihin ja haastatteluihin osallistui noin 250 henkilöä. Ennakointituloksia hyödynnettiin muun muassa kansallisen metsäohjelman 2015 päivityksessä, pääministerin asettamassa metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmässä ja yli 50 metsäalan organisaation strategiatyössä. Tulevaisuusfoorumin seminaareihin osal-

Metsäalan tulevaisuusstrategia

Yleisellä tasolla metsäalan elinkeinojen monipuolistamista korostava tulevaisuusstrategia voi näyttää esimerkiksi seuraavalta:

Metsäsektorin tulevaisuuteen varautumisessa tulee kohtuullisesti huolehtia nykyisten metsäteollisuusyritysten toiminta- ja uusiutumisedellytyksistä, koska monilla niiden nykytuotteilla on vielä elinkaarta jäljellä ja metsäsektorin uusiutuminen etenee hitaasti ilman alan nykyisten yritysten osallistumista. Kuitenkin samalla pitää luoda tilaa niin uusille yrityksille kuin uusille metsien ja puun käyttömahdollisuuksille, sillä metsäteollisuuden nykytuotannon edellytykset voivat heiketä nopeastikin ja uusiutuminen vain nykyisten yritysten varassa voi jäädä toteutumatta.

Uusilla toimialoilla kehittyäkseen metsäsektorilla toimivien yritysten tulee etsiä kumppanuuksia mm. energia-, matkailu-, kemian-, elintarvike- sekä terveys- ja hyvinvointialojen yritysten kanssa. Pienten ja keskiuurten yritysten kehittämisedellytysten parantaminen on tärkeää uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi.

Yksi tulevaisuuteen varautumisen keino on julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen ohjaaminen tukemaan uusien metsiin ja puuhun perustuvien yritysten kehitystä. Koska uuteen liiketoimintaan liittyy aina epävarmuutta, tulee taloudellisten riskien jakamiseen tarkoitettuja rahoitusvälineitä kehittää yritysten ja yhteiskunnan yhteistyönä.

Metsien käytön politiikan tulee kyetä tukemaan metsien ja puun arvoketjujen monipuolistumista. Yksi keino tähän on yksityisen palvelutuotannon edistäminen.

Metsäsektorin toiminnan kehittäminen entistä kestävämpään suuntaan pitää sisällään mahdollisuuksia sekä uuteen liiketoimintaan että metsien käytössä syntyvien julkishyötyjen lisäämiseen. Molempien syntyä voi edistää poliittisella ohjauksella ja markkinaehtoisilla välineillä. Ohjaustoimet esimerkiksi uusiutuvan energian käytön edistämiseksi eivät saa kuitenkaan olla liian voimakkaita, jotta ne eivät kohtuuttomasti vääristä markkinoita tai lisää metsäsektorin sidosryhmien muutosvastarintaa.

Uusien elinkeinojen synnyttäminen voi lisätä metsäsektorin hyväksyttävyyttä ja vetovoimaisuutta työpaikkana, etenkin jos ne murtavat näkemyksen metsäsektorista taantuvana toimialana, monipuolistavat metsäsektorin elinkeinorakennetta ja metsien käyttöä sekä tuovat taloudellista ja muuta hyvinvointia suhteellisen tasapuolisesti sekä vanhoille että uusille toimijoille ja sidosryhmille.

listui noin 1000 henkilöä ja sen tuloksista tiedottavalla uutiskirjeellä on ollut yli 800 vastaanottajaa. Hankkeessa julkaistiin 15 metsäalan tulevaisuuteen liittyvää raporttia. Näiden lisäksi tulevaisuusfoorumin työstä ja tuloksista kerrottiin noin 150 lehtiartikkelissa, radio- tai TV-uutisissa.

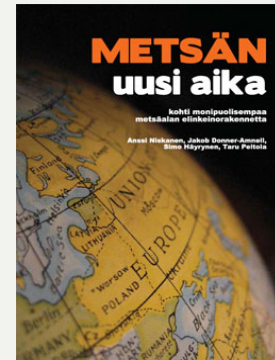
Syntyneitä verkostoja ja kokemusta tulevaisuuden ennakkointimenetelmistä sekä osallistavista työskentelytavoista hyödynnetään myös jatkossa Joensuun yliopistossa. Alkaneiden ennakkointihankkeiden tavoitteena on edistää metsiin ja puuhun perustuvan uuden yritys- ja liiketoiminnan syntymistä sekä tukea olemassa olevan liiketoiminnan

uusiutumista. Tavoitteeseen pyritään tuottamalla ja välittämällä tietoa tulevaisuuden muutostekijöistä yrityksille, innovaatiotoimijoille, tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatioille, politiikkaohjelmien valmistelijoille sekä aluekehitysviranomaisille. Ennakoinnin pääpaino tulee olemaan kuluttaja- ja yhteiskuntamuutoksen arvioinnissa. Ennakoinnin päärahoitus tulee Manner-Suomen ESR-ohjelman Itä-Suomen suuralueosiosta, Joensuun kaupungilta ja maa- ja metsätalousministeriöltä.

Kaikki Metsäalan tulevaisuusfoorumin työstä kiinnostuneet ovat tervetulleita osallistumaan ennakkointityöhön jatkossakin.

Julkaisuja:

Niskanen, A., Donner-Amnell, J., Häyrynen, S. ja Peltola, T. Metsän uusi aika - kohti monipuolisempaa metsäalan elinkeinorakennetta. Silva Carelica 53. www.metsafoorumi.fi/ uutisia

Metsäalan tulevaisuusfoorumien julkaisut www.metsafoorumi.fi/dokumentit/Julkaisut_2003-2008.pdf

Metsäalan tulevaisuusfoorumien uutiskirje

Julkaisija:
Metsäalan tulevaisuusfoorumi
Joensuun yliopisto
PL 111
80101 Joensuu

Toimittaja: Saija Miina
saija.miina@joensuu.fi

Metsäalan tulevaisuusfoorumi Internetissä:
<http://www.metsafoorumi.fi>

Metsäalan tulevaisuusfoorumien uutiskirje kertoo foorumin tuoreimmista tapahtumista ja tuloksista. Uutiskirje löytyy Internetistä sivulta <http://www.metsafoorumi.fi/uutisia.htm>. Voit saada tiedon uutiskirjeen ilmestymisestä sähköpostilla ilmoittautumalla jakelulistalle: saija.miina@joensuu.fi

